

259

ZARZĄDZENIE PREZESA POLSKIEGO KOMITETU NORMALIZACJI, MIAR I JAKOŚCI

z dnia 10 sierpnia 1990 r.

w sprawie określenia narzędzi pomiarowych podlegających obowiązkowi legalizacji oraz warunków zgłaszania tych narzędzi do legalizacji.

Na podstawie art. 6 ust. 1 oraz art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o miarach i narzędziach pomiarowych (Dz. U. Nr 23, poz. 148, z 1972 r. Nr 11, poz. 83 i z 1989 r. Nr 35, poz. 192) zarządza się, co następuje:

§ 1. Przez użyte w zarządzeniu określenia:

- 1) kontrolne narzędzia pomiarowe — rozumie się narzędzia pomiarowe o wyższej dokładności oraz wzorce fizycznych, chemicznych lub innych właściwości materii i materiałów, przeznaczone do wzorcowania i okresowego sprawdzania użytkowych narzędzi pomiarowych,
- 2) użytkowe narzędzia pomiarowe — rozumie się narzędzia pomiarowe stosowane do pośrednich lub bezpośrednich pomiarów wielkości mierzonej,
- 3) okres ważności legalizacji — rozumie się okres, w którym narzędzia pomiarowe podlegające legalizacji mogą być stosowane do celów oraz w zakresie i w warunkach określonych w przepisach dotyczących poszczególnych rodzajów narzędzi pomiarowych.

§ 2. 1. Ustala się wykaz narzędzi pomiarowych podlegających obowiązkowi legalizacji, stanowiący załącznik do zarządzenia.

2. Okresy ważności legalizacji poszczególnych rodzajów narzędzi pomiarowych i warunki utraty ważności legalizacji regulują przepisy, o których mowa w § 1 pkt 3.

§ 3. 1. Narzędzia pomiarowe wyprodukowane w kraju, podlegające obowiązkowi legalizacji, powinny być zalegalizowane przed wprowadzeniem ich do obrotu; obowiązek uzyskania legalizacji ciąży na wytwórcy narzędzi pomiarowych.

2. Narzędzia pomiarowe, o których mowa w ust. 1, przeznaczone do wywozu za granicę, nie podlegają obowiązkowi legalizacji; narzędzia te mogą być legalizowane na wniosek zgłaszającego.

3. Jeżeli odbiorcą wyprodukowanych w kraju narzędzi pomiarowych jest przyszły ich użytkownik, u którego znajduje się punkt legalizacyjny do legalizacji danego rodzaju narzędzi pomiarowych, użytkownikowi takiemu, za jego zgodą, mogą być dostarczone przez wytwórcę nie zalegalizowane narzędzia pomiarowe, które przed wprowadzeniem do stosowania powinny być zalegalizowane w tym punkcie legalizacyjnym.

§ 4. 1. Taksometry, wagi analityczne oraz odmierzacze paliw ciekłych z licznikami objętości i liczniki objętości cieczy mogą być przeznaczone do sprzedaży albo oddane do stosowania po dokonaniu wstępnej legalizacji, polegającej na sprawdzeniu tych narzędzi przed ich zainstalowaniem lub ustawieniem w miejscu stosowania. Narzędzia te po zainstalowaniu lub ustawieniu w miejscu stosowania powinny być poddane legalizacji ostatecznej, polegającej na sprawdzeniu tych narzędzi w miejscu i w warunkach ich stosowania.

2. Obowiązek uzyskania legalizacji wstępnej narzędzi pomiarowych wymienionych w ust. 1, z wyjątkiem wag analitycznych sprowadzonych z zagranicy, ciąży na wytwórcy, wykonawcy naprawy lub podmiocie gospodarczym sprowadzającym te narzędzia z zagranicy, a obowiązek uzyskania legalizacji ostatecznej — na wykonawcy montażu tych narzędzi w miejscu ich stosowania.

3. Wagi analityczne sprowadzone z zagranicy, legalizowane w kraju po raz pierwszy, podlegają legalizacji ostatecznej; obowiązek uzyskania legalizacji tych wag ciąży na użytkowniku.

§ 5. Narzędzia pomiarowe podlegające obowiązkowi legalizacji powinny być zalegalizowane po każdej naprawie przed oddaniem ich do stosowania; obowiązek uzyskania legalizacji ciąży na wykonawcy naprawy.

§ 6. 1. Sprzedawcy narzędzi pomiarowych podlegających obowiązkowi legalizacji powinni te narzędzia przechowywać i sprzedawać w stanie zalegalizowanym.

2. Narzędzia pomiarowe, o których mowa w ust. 1, powinny być przechowywane w takich warunkach, aby nie utraciły właściwości metrologicznych przed upływem okresu ważności legalizacji. Bezpośrednio przed upływem okresu ważności legalizacji narzędzia pomiarowe powinny być zgłoszone do ponownej legalizacji.

§ 7. 1. Narzędzia pomiarowe sprowadzone z zagranicy, których legalizacja powinna być dokonana w miejscu stałego ich stosowania, należy zalegalizować przed oddaniem ich do użytku; obowiązek zgłoszenia narzędzia pomiarowego do legalizacji ciąży na wykonawcy montażu tego narzędzia, a jeżeli montażu dokonał dostawca zagraniczny — na użytkowniku narzędzia.

2. Narzędzia pomiarowe sprowadzone z zagranicy, inne niż określone w ust. 1, mogą być przeznaczone do sprzedaży lub do stosowania dopiero po ich zalegalizowaniu; obowią-

zek zgłoszenia tych narzędzi do legalizacji ciąży na sprowadzającym te narzędzia do kraju.

3. Narzędzia pomiarowe, podlegające obowiązkowi legalizacji, wytworzone za granicą, mogą być dopuszczone do stosowania bez poddawania ich legalizacji, jeżeli są zaopatrzone w ważną cechę legalizacyjną właściwego organu kraju wytwórcy i cechy te zostały uznane w Polsce. Do narzędzi tych stosuje się odpowiednio przepis § 8.

§ 8. Stosujący narzędzia pomiarowe podlegające obowiązkowi legalizacji jest obowiązany zgłosić je do ponownej legalizacji:

- 1) w ostatnim miesiącu ważności legalizacji, jeżeli okres ważności legalizacji jest wyrażony w miesiącach,
- 2) w ostatnim roku ważności legalizacji, jeżeli okres ważności legalizacji jest wyrażony w latach.

§ 9. 1. Narzędzia pomiarowe zgłaszane do legalizacji powinny być czyste.

2. Zgłaszający narzędzia pomiarowe do legalizacji poza siedzibą organu administracji miar jest obowiązany dostarczyć pracownikowi dokonującemu legalizacji niezbędne środki techniczne i zapewnić pomoc przy dokonywaniu legalizacji.

§ 10. Traci moc zarządzenie Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacji i Miar z dnia 6 listopada 1972 r. w sprawie określenia narzędzi pomiarowych podlegających obowiązkowi legalizacji oraz warunków zgłaszania tych narzędzi do legalizacji (Monitor Polski Nr 53, poz. 284 i z 1977 r. Nr 1, poz. 10).

§ 11. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1991 r.

Prezes Polskiego Komitetu Normalizacji, Miar i Jakości:

K. Mordziński

Załącznik do zarządzenia Prezesa Polskiego Komitetu Normalizacji, Miar i Jakości z dnia 10 sierpnia 1990 r. (poz. 259).

WYKAZ NARZĘDZI POMIAROWYCH PODLEGAJĄCYCH OBOWIĄZKOWI LEGALIZACJI

Lp.	Wyszczególnienie narzędzi pomiarowych
1	2
	A. Narzędzia do pomiaru wielkości geometrycznych
1	Płytki wzorcowe podstawowe
2	Kontrolne wzorce kreskowe stosowane do wyznaczania błędów wskazań mikroskopów i projektorów pomiarowych
3	Przymiary sztywne liniowe, z wyjątkiem geodezyjnych
4	Przymiary wstęgowe metalowe
5	Przymiary bławatne
6	Średnicomierze do drewna
7	Przymiary do pomiaru wysokości napełniania zbiorników
8	Przmy wielościenne (wzorce kąta)
9	Sita do klasyfikacji jęczmienia browarnego
10	Pipety do określania szybkości opadania krwinek
11	Przyrządy do pomiaru długości drutu, kabli, tkanin, materiałów taśmowych, papierowych i innych
12	Planimetry i maszyny do pomiaru pola powierzchni skór
	B. Narzędzia do pomiaru masy
13	Odważniki handlowe dokładniejsze i zwyczajne
14	Odważniki analityczne i techniczne
15	Wagi nieautomatyczne klasy 2, 3 i 4
16	Wagi automatyczne (odważające, porcjujące, przenośnikowe i dozowniki objętościowe)
17	Wagi wagonowe do ważenia pociągów w ruchu
18	Kontrolne wagi automatyczne
19	Wagi przenośnikowe izotopowe klasy 2
20	Wagi wysokiej dokładności: <ol style="list-style-type: none"> a) analityczne i techniczne b) torsyjne i hydrostatyczne
	C. Narzędzia do pomiaru parametrów ruchu
21	Prędkościomierze kontrolne
22	Kontrolne drogomiery stacyjne
23	Tachometry kontrolne

1	2
24	Taksometry
25	Radarowe przyrządy do pomiaru prędkości pojazdów
26	Wzorce przemieszczenia, prędkości lub przyspieszenia w mechanicznym ruchu drgającym (kalibratory)
27	Przetworniki drgań piezoelektryczne i elektrodynamiczne o masie do 300 g
28	Przyrządy do pomiaru drgań mechanicznych z przetwornikami piezoelektrycznymi i elektrodynamicznymi o masie do 300 g
	D. Narzędzia do pomiaru siły i wytrzymałości materiałów
29	Kontrolne siłomierze do sił statycznych
30	Maszyny wytrzymałościowe klasy dokładności 1, 2 i 3 do znormalizowanych prób statycznych rozciągania, ściskania lub uniwersalne
31	Twardościomierze użytkowe Brinella, Rockwella i Vickersa
32	Wzorce twardości Brinella, Rockwella i Vickersa (makro)
33	Wgłębniki diamentowe Rockwella i Vickersa
	E. Narzędzia do pomiaru czasu i częstotliwości
34	Zegary kwarcowe kontrolne:
	a) III lub wyższego rzędu
	b) IV rzędu
35	Chronometry okrętowe
36	Kontrolne czasomierze cyfrowe, z wyjątkiem sekundomierzy:
	a) III rzędu
	b) IV rzędu
37	Sekundomierze kontrolne:
	a) elektroniczne
	b) elektryczne
	c) mechaniczne
38	Chronokomparatory kontrolne
39	Kontrolne częstotliwościomierze cyfrowe:
	a) III rzędu
	b) IV rzędu
40	Częstotliwościomierze --- czasomierze
41	Kontrolne generatory częstotliwości
	a) III lub wyższego rzędu
	b) IV rzędu
	F. Narzędzia do pomiaru ciśnienia, objętości i przepływu płynów
42	Ciśnieniomierze kontrolne:
	a) sprężynowe
	b) hydrostatyczne
43	Mikromanometry kontrolne
44	Manometry obciążnikowo-tłokowe:
	a) klasy dokładności wyższej niż 0,1
	b) klasy dokładności 0,1 i 0,2
45	Przyrządy do pomiaru tętniczego ciśnienia krwi:
	a) sprężynowe
	b) hydrostatyczne
	c) innej konstrukcji
46	Kontrolne barometry i wysokościomierze
47	Pojemniki:
	a) dokładniejsze
	b) zwyczajne jednomiarowe
48	Kolby:
	a) metalowe II rzędu
	b) bez zaworu:
	--- metalowe
	--- szklane
	c) szklane z jedną kreską klasy dokładności „A” i „B”
49	Pipety:
	a) do butyrometrycznego badania mleka pełnego lub śmietany
	b) do bakteriologicznego badania mleka
	c) laboratoryjne jednomiarowe klasy dokładności „A” i „B”
	d) laboratoryjne wielomiarowe klasy dokładności „A”
50	Biurety zwykłe klasy dokładności „A” i „B”
51	Mikrobiurety wg Banga klasy dokładności „A” i „B”
52	Tłuszczomierze (butyrometry)
53	Menzury wirówkowe do oznaczania zanieczyszczeń w ropie i przetworach naftowych
54	Cylindry pomiarowe (menzury szklane) klasy dokładności „A”, wzorcowane na wlew
55	Pływakowe mierniki objętości mleka
56	Mierniki zużycia paliw ciekłych:
	a) metalowe
	b) szklane
57	Beczki stosowane jako naczynia pomiarowe:
	a) drewniane
	b) metalowe
58	Zbiorniki pomiarowe
59	Samochodowe cysterny pomiarowe
60	Gazomierze komorowe
61	Gazomierze kontrolne
62	Wodomierze tachometryczne (skrzydełkowe, śrubowe i komorowe)
63	Liczniki do pomiaru objętości paliw ciekłych i olejów mineralnych
64	Odmierzacze paliw ciekłych
65	Liczniki do pomiaru objętości mleka
66	Rotametry kontrolne
	G. Narzędzia do pomiaru temperatury i innych wielkości cieplnych
67	Kontrolne pirometry optyczne monochromatyczne
68	Kontrolne termometry szklane

1	2
69	Termometry szklane użytkowe:
	a) lekarskie
	b) do badań przetworów naftowych
	c) ogólnego zastosowania (ze stałą ilością cieczy termometrycznej, bez urządzeń dodatkowych) o zakresie wskazań zawartych w przedziale od -60°C do $+500^{\circ}\text{C}$ z działką elementarną nie mniejszą niż $0,1^{\circ}\text{C}$
	d) meteorologiczne rtęciowe zwykłe
	e) meteorologiczne rtęciowe maksymalne
70	Lampy z taśmą wolframową kontrolne — wzorce kontrolne temperatury czarnej
71	Kontrolne czujniki termometrów oporowych o zakresie pomiarowym od 0°C do 630°C
72	Kontrolne termoelementy typu S
	H. Narzędzia do pomiaru wielkości elektrycznych, elektronicznych i magnetycznych
73	Kontrolne ogniwa wzorcowe
74	Kontrolne oporniki wzorcowe jednomiarowe
75	Kontrolne oporniki wzorcowe wielomiarowe
76	Kontrolne oporowe dzielniki napięcia
77	Wzorce pojemności elektrycznej
78	Wzorce indukcyjności stałe i regulowane
79	Kontrolne współosiowe wzorce impedancji „50 i 75Ω ”
80	Kontrolne wzorce współczynnika strat dielektrycznych $\text{tg } \delta$
81	Kontrolne kompensatory napięcia stałego
82	Kontrolne mostki prądu stałego
83	Kontrolne komparatory napięcia i prądu przemiennego ze stałym
84	Kontrolne sterowane źródła odniesienia (kalibratory): napięcia, prądu i mocy
85	Amperomierze kontrolne:
	a) elektryczne
	b) elektroniczne
86	Woltomierze kontrolne:
	a) elektryczne
	b) elektroniczne
87	Kontrolne mierniki mocy wyposażone w głowice absorpcyjne
88	Multimetry kontrolne:
	a) elektryczne
	b) elektroniczne
89	Liczniki energii elektrycznej:
	a) kontrolne
	b) użytkowe, stosowane do rozliczeń finansowych:
	— przekładnikowe (transformatorowe)
	— bezpośrednie
90	Przyrządy pomiarowe uśrednionej mocy maksymalnej
91	Kontrolne mierniki parametrów dielektryków stałych
92	Kontrolne przetworniki termoelektryczne napięcia, prądu i mocy
93	Kontrolne współosiowe linie pomiarowe
94	Tłumiki kontrolne
95	Kontrolne przyrządy i elementy pomocnicze do pomiarów impedancji i tłumienia (mostki, przejścia i elementy dopasowujące) w zakresie wysokiej i bardzo wysokiej częstotliwości
96	Kontrolne wzorce pola elektromagnetycznego w zakresie częstotliwości 0,1–30 MHz
97	Przekładniki napięciowe i prądowe klasy 0,5 i dokładniejsze:
	a) kontrolne
	b) użytkowe
98	Kontrolne mostki do pomiaru błędów przekładników
99	Kontrolne obciążenia przekładników (skrzynki obciążzeń)
100	Magnetometry kontrolne
101	Kontrolne narzędzia do pomiaru strumienia magnetycznego
	I. Narzędzia do pomiaru wielkości akustycznych
102	Wzorce ciśnienia akustycznego (pistonfony, wzorce źródła dźwięku)
103	Kontrolne narzędzia do sprawdzania słuchawek pomiarowych
104	Słuchawki pomiarowe powietrzne i kostne
105	Audiometri
106	Mierniki poziomu dźwięku
107	Mikrofony pomiarowe
108	Przedwzmacniacze do przetworników dźwięku
109	Analizatory pasmowe
	J. Narzędzia do pomiaru promieniowania optycznego
110	Kontrolne wzorce światłości kierunkowej
111	Kontrolne wzorce strumienia świetlnego
112	Kontrolne wzorce barwy
113	Kontrolne wzorce temperatury barwowej
114	Kontrolne wzorce względnego rozkładu widmowego energii promieniowania temperaturowego
115	Kontrolne filtry optyczne
116	Wzorce współczynnika odbicia (wzorce bieli i szarości)
117	Wzorce współczynnika luminacji
118	Kontrolne kolorymetry tróchromatyczne
119	Lüksomierze:
	a) kontrolne
	b) użytkowe
120	Kontrolne mierniki luminacji
121	Monochromatory pryzmatyczne i siatkowe
122	Kontrolne spektrokolorymetry chemiczne
123	Kontrolne wzorce widmowego natężenia napromieniowania
124	Kontrolne wzorce czułości widmowej
	K. Narzędzia do pomiaru promieniowania jonizującego
125	Dawkomierze terapeutyczne promieniowania X i gamma
126	Kontrolne dozymetryczne źródła promieniowania gamma Co-50 i Cs-137 w zespole z ławą pomiarową

1	2
127	Kontrolne dawkomierze ochrony radiologicznej promieniowania X i gamma
	L. Narzędzia do pomiaru wielkości chemicznych i fizykochemicznych
128	Pehametry kontrolne
129	Konduktometry kontrolne
130	Wiskozymetry kontrolne
131	Areometry:
	a) kontrolne
	b) użytkowe
132	Piknometry kontrolne
133	Gęstościomierze zbożowe:
	a) kontrolne
	b) użytkowe
134	Wilgotnościomierze elektryczne do zboża, drewna i nasion oleistych:
	a) kontrolne
	b) użytkowe
135	Psychrometry kontrolne
136	Refraktometry kontrolne
137	Polarymetry kontrolne
138	Wzorce pehametryczne łącznie z klinicznymi wzorcami pH (roztworami buforowymi) do badania równowagi kwasowo-zasadowej
139	Wzorce konduktometryczne (przewodności elektrycznej właściwej elektrolitów)
140	Wzorce aktywności jonów Na, K, Cl i innych łącznie z wzorcami do pomiarów aktywności jonów Na, K, Cl i innych we krwi
141	Wzorce wiskozymetryczne (lepkości)
142	Wzorce densymetryczne (gęstości)
143	Wzorce higrometryczne (wilgotności względnej)
144	Wzorce refraktometryczne (współczynnika załamania światła)
145	Wzorce polarymetryczne (kąta skręcenia płaszczyzny polaryzacji)
146	Wzorce spektrofotometryczne
147	Wzorce spektrograficzne (emisyjne)
148	Wzorce termofizyczne (ciepła spalania i innych wielkości cieplnych)
149	Wzorce do analizy instrumentalnej (termoanalityczne, polarograficzne, amperometryczne, kompleksometryczne, do atomowej spektrometrii absorpcyjnej i inne)
150	Wzorce i zestawy do analizy wód pitnych, naturalnych, przemysłowych i ścieków.